

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

СЕКРЕТАРИЈАТ
ЗАЈЕДНИЧКА СЛУЖБА

Истраживачки сектор



BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA
BOSNE I HERCEGOVINE

SEKRETARIJAT / TAJNIŠTVO
ZAJEDNIČKA SLUŽBA

Istraživački sektor

Broj: 03/10
Sarajevo, 14.01.2016.

Istraživanje broj: 218
Vrsta istraživanja: **KOMP**

**NAKNADA PLATE
NAKON PRESTANKA OBAVLJANJA JAVNE DUŽNOSTI
IZABRANIM I POJEDINIM IMENOVANIM ZVANIČNICIMA
U PET DRŽAVA ČLANICA EVROPSKE UNIJE**

Pripemile:
Aida Osmanović
Sena Bajraktarević

Deskriptor: naknade zvaničnika

Istraživanje je namijenjeno poslanicima i delegatima, koji mogu postaviti dodatna pitanja, sugestije i komentare na e-mail adresu: istrazivacki.sektor@parlament.ba.

Javnost Bosne i Hercegovine može komentirati radove, ali Istraživački sektor nema mogućnost da odgovara na komentare i diskutira o istraživanju.

Informacije navedene u sadržaju istraživanja važeće su u trenutku pripreme istraživanja i one se ne ažuriraju nakon objave istraživanja.

Istraživanje ne odražava zvaničan stav Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (PSBiH).

Uvod

Izabrani i imenovani državni zvaničnici, nakon isteka mandata i prestanka obavljanja javne dužnosti na koju su izabrani odnosno imenovani, imaju pravo, jedan određeni period, na naknadu plate ukoliko u narednom mandatu ne budu ponovo izabrani odnosno imenovani ili ako se nakon isteka mandata ne zaposle odnosno ne steknu uslove za penzionisanje. Ovo pravo je u *Zakonu o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine* definisano kao „naknada za vrijeme produženog radnopravnog statusa izabranih lica i imenovanih zvaničnika“¹. Pitanje ove naknade za bivše zvaničnike je različito uređeno u evropskim državama i izaziva interesovanje javnosti, naročito u ovo vrijeme globalne finansijske krize.

U skladu sa zahtjevom, u ovom radu dajemo odgovor na pitanja da li ova vrsta naknade postoji u Francuskoj, Poljskoj, Latviji, Portugalu i Španiji za izabrane i pojedine imenovane državne zvaničnike i kako je ona uređena.

U Francuskoj i Latviji se ova vrsta naknada isplaćuje svim posmatranim zvaničnicima, odnosno bivšem predsjedniku države, bivšim članovima parlamenta, bivšem premijeru i bivšim članovima vlade. U Španiji se naknada isplaćuje bivšem premijeru i bivšim članovima vlade, dok za bivše članove parlamenta ova vrsta naknade kao takva formalno ne postoji, ali oni imaju pravo na novčanu kompenzaciju jedan određeni period. U Poljskoj se, osim bivšem predsjedniku, naknada isplaćuje i bivšim članovima parlamenta, dok se u Portugalu ova vrsta naknada isplaćuje samo bivšem predsjedniku države.

Iznos koji se ovom naknadom isplaćuje je, u obrađenim državama, ili u visini plate koju je izabrani, odnosno imenovani zvaničnik imao tokom svog mandata ili u rasponu od 20% do 85% tog iznosa. Dužina trajanja ovog prava kreće se od jednog mjeseca do najduže 36 mjeseca, odnosno proporcionalno broju mjeseci/godina tokom kojih je zvaničnik obavljao svoj mandat. Izuzetak su bivši predsjednici država koji ovo pravo uživaju doživotno u svim obrađenim državama, s tim da u Francuskoj i Portugalu to pravo, ali umanjeno, nasljeđuje izdržavana porodica bivšeg predsjednika države, nakon njegove smrti.

Interesantno je dodati da je Portugal u zadnjih desetak godina izmijenio relevantne zakone, tako da je njima umanjio ovo pravo u smislu iznosa naknade (za bivšeg predsjednika države) ili ga u potpunosti ukinuo za određene zvaničnike (za bivše članove parlamenta, bivšeg premijera i bivše članove vlade). Nasuprot tome, Latvija je naknadu za bivšeg predsjednika države povećala, ali je, zauzvrat, ukinula njegovo drugo pravo (pravo na plaćeni stan).

Tabela 1: Pravo izabranih i pojedinih imenovanih zvaničnika na naknadu plate nakon prestanka obavljanja javne dužnosti

	Francuska	Poljska	Latvija	Portugal	Španija
<i>šef države</i>	✓	✓	✓	✓	<i>nije primjenjivo</i>
<i>član parlamenta</i>	✓	✓	✓	/	❖ <i>kompenzacija</i>
<i>premijer</i>	✓	/	✓	/	✓
<i>ministar</i>	✓	/	✓	/	✓

¹ Zakon o o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine, član 48, Službeni glasnik BiH, br. 50/08, 35/09, 75/09, 32/12, 42/12, 50/12, 32/13 i 87/13

Tabela 2: Naknada plate nakon prestanka obavljanja javne dužnosti izabranim i pojedinim imenovanim zvaničnicima

		Francuska	Poljska	Latvija	Portugal	Španija
š e f d r ž a v e	postojanje naknade	✓	✓	✓	✓	
	visina naknade	<p>do 6.000 eura bruto mjesečno (<i>trenutno</i>)</p> <p>Ovo je godišnja naknada/penzija koja se isplaćuje bez obzira na broj mandata i dob bivšeg predsjednika. Iznos je jednak bruto naknadi člana Državnog vijeća (<i>Conseil d'Etat</i> – savjetodavni organ vlade u pogledu zakonodavstva i upravni sud).</p> <p>Može se akumulirati sa drugim penzijama, platama ili naknadama, posebno s naknadom za člana Ustavnog vijeća, s tim što je predviđeno ukidanje ove odredbe. Bivši predsjednici Republike su članovi Ustavnog vijeća <i>ex officio</i>, u skladu sa članom 56. Ustava. Naknada članu Ustavnog vijeća je 12.000 eura bruto mjesečno.</p> <p>50% od navedene naknade plate za udovicu predsjednika, odnosno djecu do punoljetstva u slučaju njene smrti</p>	<p>75% mjesečne plate sadašnjeg predsjednika</p>	<p>85%ⁱ mjesečne plate predsjednika</p>	<p>80% mjesečne plateⁱⁱ sadašnjeg predsjednika</p> <p>50% mjesečne plate sadašnjeg predsjednika ukupno za supružnika i izdržavanu djecu i roditelje bivšeg predsjednika, u slučaju njegove smrti</p>	<i>Nije primjenjivo</i>
	dužina trajanja	doživotno	doživotno	doživotno	doživotno	U slučaju ranijeg završetka mandata naknada je proporcionalna efektivnom vremenu koje je bivši predsjednik proveo na ovoj dužnosti.
relevantni propis	Zakon br. 55-366 od 3. 4. 1955., član 19.	Zakon o plati bivšeg predsjednika Republike Poljske od 30.5.1996., član 2.	- Zakon o radu predsjednika - Pravilnik o radu ureda predsjednika	Zakon br. 26/84, od 31.7.1984. član 3.		

		Francuska	Poljska	Latvija	Portugal	Španija
č l a n p a r l a m e n t a	postojanje naknade	✓	✓	✓	/	❖ <i>Kompenzacija</i>
	visina naknade	1 mjesečna plata člana parlamenta Isplaćuje se po degressivnoj stopi; smanjuje se svakih šest mjeseci: ⁱⁱⁱ 1. - 6. mjesec 100% 7. - 12. mjesec 70% 13. - 18. mjesec 50% 19. - 24. mjesec 40% 25. - 30. mjesec 30% 31. - 36. mjesec 20%	3 mjesečne plate člana parlamenta	1 mjesečna plata člana parlamenta	/ ^{iv}	1 osnovna mjesečna plata člana parlamenta kao kompenzacija , a ne naknada ^v
	dužina trajanja	36 mjeseci najduže	jednokratno	3 mjeseca	/	24 mjeseca najduže Zavisno od dužine obavljanja mandata u parlamentu (1 godina mandata = 1 mjesečna naknada)
relevantni propis	<i>Nemamo informaciju</i>	Zakon o obavljanju mandata zastupnika ili senatora od 9.5.1996. član 39. st.1.	Zakon o naknadi zvaničnika i zaposlenih u organima državne uprave i lokalne samouprave član 17.	Naknada ukinuta Zakonom br. 52-A/2005, 10.10.2005. Izuzetak: pravo na ovu naknadu su zadržali bivši članovi parlamenta koji su to pravo stekli prije 2005. godine. Vidjeti endotu ^{iv}	<i>Nemamo informaciju</i>	

		Francuska	Poljska	Latvija	Portugal	Španija
P r e m i j e r	postojanje naknade	✓	/	✓	/	✓
	visina naknade	1 mjesečna plata člana vlade Ukoliko bivši član vlade nije Uredu za transparentnost dostavio podatke o cijeloj imovini ili dijelu imovine, u skladu sa Zakonom 2013-907 o transparentnosti u javnom životu, nema pravo na navedenu naknadu.	/	1 mjesečna plata koju je primao kao premijer	/ ^{iv}	80% mjesečne plate koju je primao kao premijer
	dužina trajanja	3 mjeseca	/	1 mjesec	/	24 mjeseca najduže
	relevantni propis	Uredba br. 58 – 1099 od 17. 11. 1958., član 5.	/	Zakon o naknadi zvaničnika i zaposlenih u organima državne uprave i lokalne samouprave, član 17. stav 9. tačka 2	Naknada ukinuta Zakonom br. 52-A/2005, 10.10. 2005.	Zakon br. 74/1980

		Francuska	Poljska	Latvija	Portugal	Španija
m i n i s t a r	postojanje naknade	✓	/	✓	/	✓
	visina naknade	1 mjesečna plata člana vlade Ukoliko bivši član vlade nije Uredu za transparentnost dostavio podatke o cijeloj imovini ili dijelu imovine, u skladu sa Zakonom 2013-907 o transparentnosti u javnom životu, nema pravo na navedenu naknadu.	/	1 mjesečna plata koju su primali kao ministri	/ ^{iv}	80% mjesečne plate koju su primali kao ministri
	dužina trajanja	3 mjeseca	/	1 mjesec	/	24 mjeseca najduže
	relevantni propis	Uredba br. 58 – 1099 od 17. 11. 1958., član 5.	/	Zakon o naknadi zvaničnika i zaposlenih u organima državne uprave i lokalne samouprave član 17. stav 9. tačka 2	Naknada ukinuta Zakonom br. 52-A/2005, 10.10. 2005.	Zakon br. 74/1980

ⁱ **Latvija:** Bivši predsjednik Latvije je, u skladu sa *Zakonom o radu predsjednika*, do 2013. godine imao pravo, između ostalog, na 50% mjesečne plate predsjednika, ali i pravo na stan koji se plaćao iz državnog budžeta. Ovo pravo na stan je izmjenama *Zakona* u 2013. godini ukinuto, ali je zauzvrat mjesečna naknada povećana na 85% plate predsjednika.

ⁱⁱ **Portugal:** Bruto mjesečna plata predsjednika Republike, 2009. godine, je iznosila 7.630,33 eura, a troškovi reprezentacije 2.962,60 eura. Godinu dana kasnije, u cilju konsolidacije budžeta, *Zakonom br. 12-A/2010*, od 30.06.2010, bruto plata je smanjena na 7.248,81 eura, a smanjene su plate i ostalih izabраниh i imenovanih zvaničnika i direktora javnih preduzeća i nosilaca sličnih pozicija. Naredne, 2011. godine *Zakonom br. 55-A/2010*, od 31.12.2010, sve novčane isplate (osnovna plata, naknade, dodatne naknade, uključujući subvencije, plaćanja za prisustvo, dnevnice, troškove reprezentacije i troškove za dodatni i prekovremeni rad, kao i za rad vikendom i praznikom) su smanjene za dodatnih 10% (smanjenje se odnosilo i na državne službenike). U 2014. godini, *Ukazom br. 191/XII* uslijedilo je novo smanjenje plate od 12%, kao dodatna mjera za postizanje konsolidacije budežta, za izabrane i imenovane zvaničnike (predsjednika Republike, članove vlade, članove parlamenta, opozvane članove Državnog vijeća – savjetodavnog tijela predsjednika Republike) i državne službenike.

ⁱⁱⁱ **Francuska:** Ukoliko bivši član parlamenta koji ima pravo na ovu naknadu stekne neki prihod od imovine i slično, naknada se umanjuje za iznos tog prihoda. Ova naknada se isplaćuje iz Fonda za uzajamno, diferencijalno i smanjeno osiguranje za povratak na posao bivših članova parlamenta, koji se finansira mjesečnim uplatama aktualnih članova parlamenta. Ovim fondom od 2012. upravlja i isplate vrši francuski Fond za depozite.

^{iv} **Portugal:** Do 2005. godine, u skladu sa *Zakonom o naknadama zvaničnika br.4/85*, članovi parlamenta i članovi vlade u Portugalu, koji su obavljali mandat duže od 12 godina (tri parlamentarna mandata), imali su pravo na doživotnu mjesečnu naknadu nakon završetka mandata, dok su članovi koji su obavljali mandat kraće od 12 godina imali pravo da primaju ovu naknadu onoliko mjeseci koliko semestara su proveli u mandatu. Iznos te naknade je bio jednak plati koju su primali dok su bili članovi parlamenta odnosno vlade. Međutim, 2005. godine *Zakonom br. 52-A/2005* **ukinuto je pravo bivših članova parlamenta i vlade na ovu vrstu naknade**, s tim da se ove izmjene ne odnose na bivše članove parlamenta koji su u vrijeme izmjena ovog zakona već stekli pravo na ovu naknadu.

^v **Španija:** Za bivše članove parlamenta, ne postoji ova vrsta naknade, nego tzv. kompenzacija, i to samo za one koji nemaju druge izvore prihoda. Mjesečni iznos ove kompenzacije iznosi jednu osnovnu mjesečnu platu člana parlamenta, a dužina primanja kompenzacije jednaka je godinama obavljanja mandata u parlamentu (1 godina mandata = 1 mjesečna naknada), najviše 24 mjeseca.

IZVORI I PROPISI

- **ECPRD upiti:**
br. 2442 (11.12.2013.); br. 2398 (16.10.2013.); br. 2386 (1.10.2013.); br. 1743 (1.6.2011.);
br. 1383 (9.2.2010.); br. 1295 (13.10.2009).
- **Francuska**
Loi n° 55-366 du 3 avril 1955
L'ordonnance n° 58-1099 du 17 novembre 1958
- **Latvija:**
Par Valsts prezidenta darbības nodrošināšanu <http://likumi.lv/doc.php?id=37758>
Regulations of the Cabinet (Ministru kabineta noteikumi Nr.442 *Kārtība, kādā personai, kura ieņēma Valsts prezidenta amatu, tiek nodrošinātas sociālās un citas garantijas.*
<http://likumi.lv/doc.php?id=232078>
Law On Remuneration of Officials and Employees of State and Self-government Authorities:
http://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=88291&p_country=LVA&p_classification=22.10
- **Poljska:**
Act of 30 May 1996 on the salary of the former President of the Polish Republic
Act of 9th May 1996 on the Exercise of the Mandate of a Deputy or Senator
- **Portugal:**
[Law no. 26/84, of 31 July 1984](#); amended: [Laws no.s 33/88, of 24 March 1988](#), [102/88, of 25 August 1988](#), [63/90, of 26 December 1990](#), and [28/2008, of 3 July 2008](#)
[Law n. ° 4/ 85 of April 9th 1985](#) (Article 24. – 31.),
[Law no. 52-A/2005, of 10 October 2005](#)
[Remuneration Statute of Political Office Holders](#)
- **Španija:**
Act 74/1980, of December 29, 1980
Royal Decree Law 2102/1983